

igazságtalan diszkriminációt fogalmazták meg (2) igazságtalanul, s lényegében nem is frazeologizmusok mai szemmel:

(1.) Se országa, se hazája *a tótnak* (7.); Ritka *zsidó* család nélkül (101.);

(2.) Minden napa gyűlöli menyét (158.); Vöm nem fiam, menyem nem lányom (160.); Asszony nem ember (121.); Az asszony csak oldalborda (138.); Ifjúság bolondság (110.) stb.

Technikai – kivitelezési hibának számít az is, hogy néha egy és ugyanazon szólás (közmondás) ismétlődik még ugyanazon lapon is:

Ahány nép, annyi nyelv (5. lap); Ki sokat beszél, van ideje (83.)

Mózes István Miklós munkája elsősorban érdekes kísérletnek tekinthető több vonatkozásban, ám jelenlegi formájában inkább a telefonkönyv színvonala mozog, mert érdemi információkat (jelentés; stilisztikai árnyalat stb.) az igényes olvasó számára még talán annyit sem ad, mint a telefonkönyv, mert abban az előfizető telefonszámán kívül legalább megtalálható a laccíme – irányítószámával együtt...

A könyv olvasója azt sem tudja, hogy a válogatás milyen források alapján történt (pedig az nem mindegy!), a szűkebb szakma meg azon is elcsodálkozhat, hogy a hazai könyvkiadás színvonala immár azt a szintet súrolja, hogy a lektori munka teljes mértékben likvidálható... Nyomdai hibák tucatjaitól hemzsező munkákkal is fertőzhetők azok az olvasók, akik ebben az országban még mindig nem mondtak le arról, hogy könyveket is vásároljanak maguknak a megtakarított pénzükön.

Magyar közmondások, szólások. Szerk.: Mózes István Miklós.

Metropolis Kiadó, Budapest, 1998. 221 lap

DR. DOMONKOS JÁNOS
Fővárosi Iskolaszatanatórium
Budapest

Füzesi Zsuzsa, a meserajzoló

Az irodalom új megközelítési módja ahogy Füzesi – népszerűségét felhasználva – a legjobb irodalmat juttatja el a gyermekekhez. Gyermekeirodalmunk világraszólóan gazdag. Alkotói legjobb íróink-költőink. A meseirodalom külhoni klasszikusait mindig a legrangosabb műfordítóink tolmácsolták. A magyar népmese és mondókakincs világa is szinte kimeríthetetlen. „Szerettem olvasni – vallja –, számomra a legszentebb művészet az irodalom, mely illusztráció munkásságom kincsésbányája.” Ő maga is szerzői munkára vállalkozott, amikor a gyermekkorából magával hozott mondókákat foglalta könyvalakba. Azóta olvasói is küldik a régi mondókákat.

Körkövetelmény, hogy a léleklevelés is megjelenjen az iskolai mindennapokban. Magyarországon ma jóformán nincsen lélekkultúra, pedig a lelki egészség is olyan fontos, mint a testi. Zsuzsa asszony korszerű alkotóművészi gyakorlatában nem megkövesült szépirodalmat, hanem belsővé, élővé tehető szellemi táplálékot, lélekvezetést ad a gyermekeirodalom segítségével. Rajzművészete a belülről megélt irodalmat fejleszti, önismeretet teremt. Szélesíti a kisgyerekek látókörét, az egészséges világlépük kialakulását. Önállóbb gondolkodásra serkent és – természetes következményként – fejleszti a kreativitást. A költészet a képzőművészetben bevezetés a képzelet birodalmába. A szülők mesemondása-olvasása segíti a kicsik fejlődését.

A 15 évvel ezelőtt megjelent első könyve – mely a szülők és nagyszülők közt is osztatlan sikert aratott – (József Attila: Altató = 100 ezer példányban!) óta máig 65 önálló kötet illusztrációja

(legtöbbje újabb és újabb kiadásokban, itthon és külföldi fordításokban is,) a kis olvasók több százszázalékos táborához jutott el. Hiszen Grimm, Andersen, Gárdonyi, Petőfi, Szabó Lőrinc, Zek, Simon István, Móra Ferenc, Várnai Zseni, Kormos István, Babits, Weöres, Kolozsvári Grandpierre és több kortárs szerző könyveinek rajzos megjelentetése egyenként 100 – 100 ezres vagy még e feletti példányszámokban láttak napvilágot. Párját ritkító alkotói, teremtoi sikorsorozat. Példa értékű, elismerésre méltó tett!

Füzesi Zsuzsa remekbekészült rajzai sokszínűen pompáznak. Nyomdákban csak igen jó minőségű, papíron lehet megközelítően azonos színekkel visszaadni. Az ilyen papír nagyon drága. Egy-egy könyvéhez néhány tonnára van szükség. A kiadók ezt nem tudják finanszírozni. A könyvek ára már most is borzasztóan magas, sokak számára megfizethetetlen. Ezért kényszerűségből rosszabb minőségű papírra nyomják. – „Amikor izgalommal várt új könyvemet a kezembe veszem – mondja a szerző – legszívesebben elbőgném magam. Néha meg is történik! Ezúton kérek mindenkitől bocsánatot...”

Vigasztalásként megadott, hogy az országban egyre több helyen rendeznek kiállítást (olvasó – „író”-rajzoló találkozóval egybekötve) az eredeti grafikáiból, eddig 40 alkalommal. Ilyenkor láthatja a közönség Füzesi igazi színeit, amikor is a mintegy négyezer illusztrációjából 60–65 darab látható a kiállítóterem tárlatán.

Az utóbbi évtizedekben új kifejezéseket tanulhattak azok, akik a kortárs képzőművészet változásait figyelemmel kísérik. A képzőművészetnek mindig újabb kifejezési eszközei lettek a technika legújabb találmányai: a fotó után a mozgókép, a film, majd a video, a fénymásológép vagy éppen a komputer, a digitális technika. Füzesi Zsuzsa művészi értékeket teremtő munkássága kialakulása kezdeti lépéseitől is több lehetséges megközelítési irányt vett egészen a mostani alkotói periódusáig. Természetesen sok munka, nehézség és lemondás árán. Szeretet, hit, akarat kell az élthez, és minden valóra válhat, mint az ő könyvei is.

Eredetileg üvegtervező iparművésznek készült. Budapesten, 1958-ban érettségizett a Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban, de az élet úgy hozta, hogy rajzfilmekkel folytatta. A világhírű magyar animációs filmművészet legsikeresebb korszakának vált részesévé. Sok nagydíjas rajzfilmben dolgozott, de az itthon ismertek majd mindegyikében, csak néhányat említve: Gusztáv – Mézga – Pom-Pom – sorozat, Hugó, a víziló, és a csodálatos Vuk, Dargay Attila bűbájos filmje. Zseniális alkotók munkatársa lehetett, mint Gémes József, Nepp József, Richly Zsolt, Gyulai Liviusz, Jankovics Marcell. Huszonkilenc év után rajzfilmrendezőként (Ő rendezte a Nagy Ho-ho-ho horgász c. sorozatot) hagyta el a pályát úgy, hogy évekig mindkét műfajt művelte, de aztán választania kellett. A mesekönyvek mellett döntött, helyesen, hisz 15 esztendő alatt 65 kötethez készített csodás illusztrációkat Füzesi Zsuzsa grafikusművész. A Csodaország köteteket, a Mondókáskönyveket, A didergő királyt, Falusi hangversenyt, az Altatót rongyosra olvassák a gyerekek. Pufók cicákat, kíváncsi kis mókusokat, mosolygós arcokat rajzol a legkisebbeknek. A bélyeggyűjtőknek (1987-ben) az öt címletű Mese-bélyegssorral szerzett osztatlan örömet. Angliától, Németországtól Ausztiáig aratnak megérdemelt sikert könyvei a szülők és a tanítók körében is. Azonban, – mindig hangsúlyozza – számára a gyerekek szeretete fontos, nem a hírnév.

Kisgyermekünk – határon innen és határon túl – a magyar mondókakincs segítségével jutnak el a versekhez, az irodalomhoz. Szinte a mondókákkal kezd el beszélni, s ismerkedni a ritmussal. A zenéhez is ez az út vezet. „Otthon vagy az óvodában 20–30 mondókát tanulnak meg, – mondja lelkesen a gyermekszívek varázslója Zsuzsa asszony – s én úgy gondoltam, lehetne többet is. Ezért születtek Mondókáskönyveim 5 kötetben- Elérték céljukat, hisz folyamatosan kiadásra kerülnek. Az első Mondókáskönyve most jelent meg tizedik kiadásban.

Meseillusztrációi tisztán megrajzoltak, összetéveszthetetlenek, s néha átlátszik rajtuk, mintha mögéjük rejtőzne. Pontosan a szövegekről szólnak. Szereti, ha rajzfigurái élnek, mozognak. Ez rajzfilmes múltjából egyenesen következik. Tulajdonsága egyszerűség a kifejezésben, és elmélyültség a gondolatiságban és érzésben. Emberi igazságokat hirdet, művészien megjelenít. Munkájának

valódi pedagógiai célzata, értéke van. Könyveivel érdemes lenne az UNESCO által meghirdetett pályázatokon is szerencsét próbálnia. Füzesi felfigyelt arra, hogy a mai gyerekek igen eltávolodtak a *természettől* (és erről a felnőttek tehetnek!). Szeretné, ha nem így lenne. Mit tud tenni? A gyerekeket ért lélekrontó, sokszor durva, harsány videók ellensúlyozására is: *megrázza*, felhívja a figyelmet virágra, fűre, fára, bogarakra, madarakra, négylábú erdei- és háziállatokra. Kedvet ébreszt, hogy a kisgyerekek megszeresse a természetet, hogy együttélő közege legyen felnőtt korában is, vigyázzon rá.

Füzesi Zsuzsa Budapesten él, de szülei révén Vas megyeinek vallja magát. „Férjemmel – Róka Gyulával, aki most nyugalmazott főtanácsos – az irodalom hozott össze, és aki szintén vasi gyerekekkel büszkélkedhet, hisz ott született.” Az Őrségben van szép házuk, egy arborétumnak beillő kert közepén. Oda járnak pihenni, alkotni.

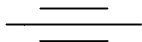
Megkapó, hogy a Csodaország legújabb (1977) „zöld könyvé”-ben, mely gyermekeknek szól a természet- és környezetvédelemről (írta és szerkesztette Csörgő Anikó, aki értékes alkotótársa és egyik kiadója Füzesi Zsuzsának) a 110. oldalon megrajzolta a tájbaillő őrségi házukat is, amely szavai szerint: „az ország egyik legszebb vidékén” található.

„Minden jót Vasból kaptam – mondja elragadtatással az országos híru-rangú grafikusművész-nő –, de szívem csücske mégis Budán a *Hegyvidék!*”

Harmincöt éve a főváros XII. kerületében él és alkot. Nevezetesen a Németvölgyi út, majd a Nárcisz utca és mostan a Rácz Aladár utca nyújtott és ad lakóhelyet, szeretett otthon néki és kedves férjének.

Nem csoda, hogy a budai hegyek és az őrségi dombok lankái, zöldellő hajlatai, panorámái, a szebbnél szebb magyarországi tájak ily vonzó, szeretetreméltó életművet teremtenek Füzesi Zsuzsa meserajzoló szívében – lelkében.

A Csodaország vezérlő mottója: *Az erdő fohásza*, mely mindannyiunkhoz szól: „Ember, én égek kályhádban téli éjszakákon, (én vetek rád árnyat, üde frisset nyáron,) ágy vagyok, altatód, asztal, jóllakatód,) énbőlőlem ácsolsz hajót, vagyok kapud, (ládád, kapanyeled, orsód, (születtedben bölcsőd, holtadban koporsód,) furó és faragó kedvedben hű társad, (én kérlek: VIGYÁZZ RÁM,) AZ ERDŐT NE BÁNTSAD!”

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola
Debrecen

Szerszámosládával az iskolában

Érdekes ötlettel tértem haza nyugat-európai tanulmányutamról, ahol azt tapasztaltam, hogy a szülők, nagyszülők a hét egy napján szívesen mennek az iskolába. Ez a szülők napja. Ilyenkor minden osztályba vendég érkezik, valamelyik gyermek szülője vagy nagyszülője. Figyelemreméltó, hogy nemcsak anyákkal vagy nagymamákkal találkoztunk, hanem apákkal és nagyapákkal is, s rendszerint olyanokkal, akik érdekes szakmát űztek. Ezekben az iskolákban a tanítási órákon vagy a délutáni foglalkozásokon is rendszeres látogatók a szülők, munkakapcsolatot alakítanak ki a pedagógusokkal.

A szülők napján nem csinálnak mást, csak ott vannak a gyerekek között, beszélgetnek, megvitatják mesterségük fortélyait, az érdeklődő gyerekeket bevonják a munkába. „Learning by doing” –